

Modul – Mobilitet

Danijela Birt Katić / Jelena Kuspjak (CRO)

1. Hvorfor undervise dette modul?

Menneskelig mobilitet er et fænomen, der er relateret til alle vigtige historiske processer. Over hele verden rejser folk på jagt efter bedre levevilkår, bedre uddannelsesmuligheder eller bare for at ændre noget i dem selv. I konteksten af et klasseværelse eller en skolegård har du sandsynligvis mødt en studerende, der kom til din klasse, efter at hans eller hendes familie måtte flytte fra deres hjem, tvunget til at gøre det på grund af en konflikt eller en klimaaendring. Eller du har måske indskrevet en nytilkommen studerende til et udvekslingsprogram, eller måske personligt deltog du i et af EU's mobilitetskurser. Hvad kan du gøre for at gøre det lettere for en ny studerende at tilpasse sig den nye ramme, og hvordan kan du forberede dig til at deltage i Erasmus + mobilitetskurset? Mobilitet, som et globalt fænomen, tager forskellige former og får tiltagende opmærksomhed i forbindelse med uddannelse. Deltagere der tager dette modul, vil få antropologisk indsigt i kompleksiteten af fænomenet menneskelig mobilitet, uanset hvilken form den tager. Modulet er struktureret til at fordre og stimulere diskussioner om forskellige anvendelser af begrebet mobilitet i uddannelsesmæssige kontekster, såvel som for at hjælpe lærere med at balancere kompleksiteter, der påvirkes af de forskellige måder mobilitet forekommer i uddannelsesmæssige sammenhænge, i deres undervisningsproces.

2. Etnografisk udgangspunkt

Nogle elever oplever at blive flyttet fra en skole til en anden i løbet af deres skolegang. Data fra USA viser, at der i perioden fra 1998 til 2007 var op til 31% af børnene, der skiftede skole én gang (Fiel, Haskins, Turley 2015). Hvis vi ser på vores lokale kontekst, kan vi finde eksempler hvor børn af mange forskellige grunde skifter skole. Denne form for mobilitet påvirker deres skoleperiode såvel som lærernes arbejde og andre, der er en del af uddannelsesprocessen. I bestræbelserne på at hjælpe eleverne med at håndtere problemer, der er forårsaget af bevægelsen fra en skole til en anden, kan lærere finde deres rolle ved at implementere forskellige mekanismer i deres undervisning. Inden for uddannelsesantropologien blev begrebet mobilitet drøftet i relation til migration, med fokus på spørgsmål om social ulighed mellem migrantbørn, der tager højde for skolernes rolle i at integrere indvandrere i det modtagende samfund. Lidt eller ingen opmærksomhed blev rettet mod migranternes liv inden deres migration såvel som deres mobilitetspraksis (Olwig, Valentin 2015).

I sin undersøgelse af migration fra Nepal til Indien diskuterer Karen Valentin de forskellige betydninger der "tilskrives uddannelse i processer med fysisk mobilitet". Det er hendes forståelse at mennesker ved at migrere fra et sted til et andet, i dette tilfælde unge mænd fra Nepal, beslutter at migrere til Indien som en del af deres uddannelsesstrategi. Rao og Hossain (2012), viser, at migration er en læringsproces - en proces, der giver migranten en mulighed for at tilpasse sig et nyt læringsmiljø. Migrationsprocessen giver et individ mulighed for at opnå "nye former for viden og færdigheder", der erkender at sociale og geografiske migrationsrum er et læringsmiljø i sig selv (Valentin 2012).

3. Måder at forstå

Den antropologiske undersøgelse af mobilitet er i sig selv sammenlignende. Det karakteriserende træk ved mobilitet er, at det er komplekst idet at det indeholder kulturelle, sociale, økonomiske og religiøse dimensioner. Nye bevægelsesformer og de komplekse realiteter, som mennesker i bevægelse i dag står overfor, sidder sammen med tidligere bevægelsesmønstre, og

bevægelsesmønstre i Afrika sammenlignes med Europa eller Asien. Blandt de centrale spørgsmål er enkeltpersoners og familiers sociale ambitioner og de mange strukturelle udfordringer, som danner ramme om de nuværende globale mobilitetsformer (samt former for immobilitet). I denne forbindelse er etnografiske studier af dette fokus på forskellige typer af menneskelig bevægelse - fra nomadisme, krig, migration, asylansøgning, pilgrimsrejse, turisme, rejser (forretning, studierelateret og kosmopolitisk) til daglig pendling og virtuel rejse, en stor hjælp.

Menneskelig mobilitet er aktiveret og begrænset af forskellige omstændigheder. Krig, kolonialisme, naturkatastrofer, klimaændringer, politisk og økonomisk ekspansion skiller sig ud som de primære generatorer for menneskelig mobilitet. De nuværende globaliseringsprocesser har intensiveret bevægelsen af mennesker, varer, idéer, patogener og kapital og ændret verden, som vi kender den. Udtrykket mobilitet, ifølge Salazar (2017), henviser til den flydende, kontinuerlige bevægelse af mennesker, idéer og varer gennem og på tværs af rummet. Det er et tværfagligt begreb, der inkluderer både rumlig, tidsmæssig og social bevægelse og inkorporerer forskellige forestillinger og oplevelser.

Mobilitet og relaterede begreber om ruter og rodfæstelser, social forankring og tilhørsforhold, integration og marginalisering er fremtrædende emner i social og humanistisk forskning i dag.

Antropologer studerer tilhørsforhold for både dem der bevæger sig og dem der forbliver det samme sted, for at forstå forbindelsen mellem en persons følelse af at tilhøre et sted og den grad, som de føler sig bosat eller socialt forankret, og socialt inkluderet på dette sted. Afskeden med et sted og forbindelsen til et andet sted involverer komplekse følelsesmæssige processer for enkeltpersoner, familier og samfund som helhed. Mobilitet skaber nye usikkerheder med hensyn til nye former for mangfoldighed, ulighed, samt mangel på en følelse af rodfæstelse og tilhørsforhold. Modulet vil fokusere på at forstå mobilitet i alle dets dimensioner ved at udforske individers levede oplevelse samt strukturelle arrangementer for institutioner, der er berørt af mobilitet.

Kerneantropologiske spørgsmål inkluderer, i hvilke sociale og kulturelle kontekster mobilitet finder sted, hvilke muligheder og udfordringer mobilitet udgør for enkeltpersoner, familier og for de stater og regioner som både sender og modtager migranter (Brettell 2003, 2016, Sheller og Urry 2006, Glick Schiller, Basch, Blanc - Szanton 1992.; Povrzanović Frykamm 2004, Malkki 1992). Mens folk tvinges til at flytte på grund af krig kan de også blive immobiliseret, tilbageholdt i lejre eller ikke få lov til at krydse grænser. Disse processer påvirkes af forskellig magtfordelinger og dominansen af de grupper, der er i stand til at definere og forme mobiliteter.

Tilgange til mobilitet er nyttige til at diskutere og forstå:

- uddannelses rolle i de indbyrdes forbundne processer med geografisk og social mobilitet: som Olwig og Valentin (2015) påpeger, er migration til uddannelsesmæssige formål igen et massefænomen. Lige siden 1600-tallet og Grand Tour-rejser, som var normative for overklassen, er det sidste årti et rejse til uddannelsesmæssige formål blevet et globalt fænomen. I dag er det forbundet med de muligheder, der tilbydes af forskellige uddannelses-, faglige og kulturelle udvekslingsprogrammer. Fænomenet omtales som "uddannelsesmigration"
- uddannelses rolle i produktionen af social mobilitet: Uddannelse kan lette opadgående social mobilitet, men det kan også gengive eksisterende uligheder i stedet for at skabe nye (se mere i Olwig, Sørensen 2002), der diskuterer forestillingen om "mobile levebrød".

4. Foreslåede øvelser

Deltagere i dette modul vil arbejde med mobilitetsetnografi som en metode der involverer at rejse med mennesker eller følge ting, deltage i deres løbende skift gennem tid, sted og forhold til andre (Urry 2007). Bevægelse, det vil sige fænomenet mobilitet, er således både et objekt og en metode til undersøgelse. Det er muligt at udvikle andre øvelser baseret på ideerne fra de foreslåede:

1. Kortlægning af rum og sted - Denne øvelse bygger på sensorisk etnografi (Pink 2009), der tager hensyn til sindets og kroppens indbyrdes sammenhæng og bevægelsens materialitet og det sensoriske. Øvelsen involverer en kortlægning af specifikke ruter / rutiner af betydning for uddannelseskontekster. Disse kan omfatte daglige ruter til og fra skole, skoleture og udflugter eller andre former for bevægelse, såsom børnenes stier på legepladsen. Kortet vil være baseret på etnografiske data om, hvordan folk bevæger sig, hvor de går eller ikke går, herunder fotografier, videoer, essays eller blogs. Kortet kan også omfatte følelsesmæssige eller sensoriske oplysninger. De færdige kort præsenteres og diskuteres i klassen. Denne øvelse kan udvikles til at arbejde med børn - for at skabe opmærksomhed på den måde, de bevæger sig gennem kvarterer eller andre miljøer.

2. Ruter og rodfæstethed - At bevæge sig, løsrive sig, og at være mobil er lige så grundlæggende en menneskelig aktivitet som at slå rødder (Rabo 2017). I denne øvelse vil deltagerne gennemføre interviews og deltagerobservation - 'walk and talk' - og indsamle information om deres respondenter minder om rejseruter og kulturelle rødder. Denne korte forskningsøvelse vil generere fortællinger om mobilitet og rodfæstelse, for at undersøge, hvad det betyder for folk at bevæge sig langs ruter og at være rodfæstet.

5. Læringsmål

- Deltagerne introduceres til det grundlæggende i mobilitet og andre (antropologiske) teorier om mobilitet og relaterede fænomener, samt hvordan disse begreber og teorier implementeres i uddannelsesmæssige kontekster
- Deltagerne bliver bekendt med mobilitet som materielle, teknologiske, følelsesmæssige og legemlige former for bevægelse
- Deltagerne bliver i stand til at navngive og definere forskellige former og typer af mobilitet og immobilitet samt nogle specifikke begreber som fastlåsthed og eksistentiel mobilitet
- Deltagerne bliver i stand til at forstå og reflektere over relaterede begreber som rodfæstethed, -bevægelighed, forbindelse, transnationalisme, fastlåsthed og til at give etnografiske eksempler.

6. Litteratur

Brettell C. B. (2016). "Perspectives on Migration Theory - Anthropology". In: White M. (eds) International Handbook of Migration and Population Distribution. International Handbooks of Population, vol 6. Springer, Dordrecht.

Brettell, C. B. (2003). *Anthropology and migration: Essays on transnationalism, ethnicity, and identity*. Walnut Creek: Altamira Press.

Fiel, E. J., Haskins, R. A., Turley, L. R. (2013). "Reducing School Mobility: A Randomized Trial of a Relationship Building Intervention". *American Educational Research Journal* 50/6: 1188–1218.

Malkki, L. (1992). "National Geographic: The Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity among Scholars and Refugees". *Cultural Anthropology* 7/1: 24-44.

Olwig, F. K., Valentin K. (2015). "Mobility, education and life trajectories: new and old migratory pathways". *Identities: Global Studies in Culture and Power* 22/3: 247-257.

Olwig, F. K., Sørensen N. N. (2002). "Mobile Livelihoods. Making a Living in the World. In Work and Migration. Life and Livelihoods in a Globalizing World. " Ninna Nyberg Sørensen and Karen Fog Olwig, eds. London and New York: Routledge: 1–19.

Povrzanović Frykman, M. (2004). *Transnational Spaces: Disciplinary Perspectives*, ed. Maja Povrzanović Frykman. Malmö: Malmö University.

Pink, S. (2009). *Doing Sensory Ethnography*. SAGE Publications.

Rabo, A. (2017). "Cultivating memories of belonging and conviviality". *Middle East Journal of Refugee Studies* 2/1: 51-73.

Rao, N., Hossain, I. M. (2012). "I Want to Be Respected": Migration, Mobility, and the Construction of Alternate Educational Discourses in Rural Bangladesh". *Anthropology & Education Quarterly* 44/3: 415-428.

Salazar, N. (2017). "Key figures of mobility: an introduction". *Social Anthropology* 25/1: 5–12.

Sheller, M., J. Urry. (2006). "The new mobilities paradigm". *Environment and Planning A* 38: 207–26.

Schiller N., Basch L., Anton Blanc C. (1995). "From Immigrant to Transmigrant: Theorizing Transnational Migration", *Anthropological Quarterly* 68/1: 48-63.

Urry, J. (2007). *Mobilities*. Polity.

Valentin, K. (2012). "The Role of Education in Mobile Livelihoods: Social and Geographical Routes of Young Nepalese Migrants in India". *Anthropology & Education Quarterly*. 43/4: 429–442.

Læs videre

Brubaker R. (2005). "The 'diaspora' diaspora", *Ethnic and Racial Studies* 28/1: 1-19.

Castles S., Miller M. J. (2003). *The Age of Migration*, New York, London: Guilford Press: 1-20.

<http://migrationmatters.me/wp-content/uploads/2016/11/AgeOfMigrationChapter1and.pdf>

Clifford, J. (1997). *Routes: Travel and Translation in the Late Twentieth Century*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Elliot, A., R. Norum, N. B. Salazar eds. (2017). *Methodologies of Mobility. Ethnography and Experiment*. Berghahn Books.

Gupta, A., J. Ferguson (1992). "Beyond 'Culture': Space, Identity, and the Politics of Difference". *Cultural Anthropology* 7/1: 6-23.

Salazar, N. B., A. Smart (2011). "Anthropological takes on (im)mobility: introduction". *Identities: Global Studies in Culture and Power* 18: i–ix.

Salazar, N. B. and K. Jayaram (eds.) (2016). *Keywords of mobility: critical engagements*. Oxford: Berghahn.

COMPAS, Migration Research at the University of Oxford: <https://www.compas.ox.ac.uk/>

International Migration Institute, University of Oxford: <https://www.imi.ox.ac.uk/>

Centre for Mobilities Research, Lancaster University: <http://www.lancaster.ac.uk/cemore/>

EASA Anthropology and Mobility (ANTHROMOB) network:

<http://www.easaonline.org/networks/anthromob/index.shtml>

SIEF Working Group on Migration and Mobility: <http://www.siefhome.org/wg/mm/>

IUAES Commission on the Anthropology of Tourism: <http://iuaes.org/comm/tourism.html>

IUAES Commission on Migration: <http://iuaes.org/comm/migration.html>

Mediterranean Mobilities: <http://www.lancaster.ac.uk/fass/projects/medmobilities/>

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.